

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudcem Mgr. Tomášem Blažkem ve věci

žalobce: I. K.

proti

žalovanému: Ministerstvo vnitra
sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 1. 2022, č. j. OAM-30/ZA-ZA10-ZA08-2021,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 21. 1. 2022, č. j. OAM-30/ZA-ZA10-ZA08-2021, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalobce podal u krajského soudu žalobu proti shora označenému rozhodnutí, kterým žalovaný rozhodl tak, že mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), se žalobci neuděluje.

II. Shrnutí argumentace obsažené v žalobě

2. Žalobce namítl, že byl v předcházejícím řízení o udělení mezinárodní ochrany zkrácen na svých právech. Domnívá se, že v jeho případě existují důvody k udělení mezinárodní

ochrany dle § 12 a § 14a zákona o azylu. V případě návratu do Běloruska by mu hrozilo pronásledování z důvodu jeho politických názorů, újma v podobě nezákonného uvěznění bez právní pomoci a nelidské zacházení během uvěznění.

3. Nemůže se vrátit do Běloruska, protože nesouhlasí s běloruským vládnoucím režimem, který potlačuje základní lidská práva. Nesouhlasí také s nezákonným zvolením prezidenta Lukašenka a s událostmi, které nastaly po jeho zvolení. Pokud by se musel do Běloruska vrátit, nemohl by za těchto okolností přehlížet nedemokratický režim. Účastnil by se proto protestů a hrozilo by mu věznění.
4. Žalobce se již v minulosti stal obětí represe proti osobám užívajícím marihuanu. Nesouhlasí tedy například s pronásledováním nekonformně žijících osob, jako je on. Policie jej nezákonně postihla za užívání marihuany trestem odnětí svobody. Rovněž po něm požadovala, aby dále spolupracoval s policií a udával jiné lidi užívající marihuanu. Přinutila ho svědčit proti jinému člověku, který užíval marihuanu, aniž by žalobci umožnila spojení s právníkem. Když nadále spolupráci odmítal, pohrozili mu, že u něho doma nastraží v budoucnu větší množství marihuany, aby byl uvězněn na dlouho.
5. Navrhl, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Shrnutí vyjádření žalovaného

6. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvedl, že žalobce neuvedl žádné skutečnosti nasvědčující tomu, že žalobce byl v zemi pronásledován za uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. Neshledal ani, že by mohl pociťovat odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů dle § 12 písm. b) zákona o azylu. Žalobcem uvedené události se staly před jeho nástupem do vězení v roce. Z jeho výpovědi vyplývá, že po propuštění z vězení neměl žádné potíže, a to ani v souvislosti s psychotropními látkami. Dle žalovaného je zřejmé, že žalobce své obavy nepociťoval tak silně, jak se je snažil dokázat, vzhledem k tomu, že opakovaně bez problému cestoval zpět do vlasti v průběhu několika let po propuštění z výkonu trestu. Z popisu cest vyplývá, že žalobce neopouštěl Bělorusko kvůli obavě ze státních orgánů, ale aby našel v zahraničí zaměstnání. Pokud nebyl v zahraničí úspěšný, vracel se zpět do vlasti.
7. Po propuštění z vězení žalobce neměl žádné problémy kvůli své tvrzené příslušnosti k jiné skupině lidí s podobným smýšlením. Z výpovědi žalobce k událostem z roku nelze vyvozovat, že vedené trestní stíhání bylo vykonstruované. Sám žalobce ve výpovědi uznal existenci důkazů, na nichž bylo stíhání založeno.
8. Žalovaný dále uvedl, že sleduje situaci, která v Bělorusku nastala po sporných a Evropskou unií neuznaných prezidentských volbách. Pro případ žalobce však poznamenal, že tyto události nastaly až po jeho odjezdu ze země. Ze shromážděných informací poté vyplývá, že běloruské státní orgány se zaměřují na přední členy opozice, členy ozbrojených složek nebo na přímé účastníky demonstrací. Žalobce nespadá ani do jedné z těchto kategorií. V době vypuknutí demonstrací se ve vlasti ani nenacházel. Přestože je situace v Bělorusku silně polarizovaná a pokračují represe, důvody pro udělení azylu jsou zákonem přesně vymezeny. Jsou poměrně úzké a nepokrývají celou škálu porušení lidských práv. Azylové řízení není o tom, zda je stát schopný

plnohodnotně zajistit ochranu jednotlivců proti jednáním odporujícím zákonům, nýbrž o tom, zda žadatel splňuje předpoklady pro udělení azylu.

9. Uzavřel, že primárním důvodem azylové žádosti žalobce je legalizace jeho pobytu na území ČR. Pokud by žalobce pociťoval své potíže v zemi původu natolik palčivě, požádal by o mezinárodní ochranu v jakékoli evropské zemi, v níž se v posledních letech nacházel. Také v ČR měl možnost požádat o mezinárodní ochranu již dříve.
10. Žalovaný navrhl, aby krajský soud žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Soudní jednání

11. Během jednání konaného dne 20. 7. 2022 žalobce uvedl, že o trestu za užívání psychotropních látek hovořil v průběhu správního řízení pouze jako o příběhu ze svého života v Bělorusku. Základním důvodem pro jeho obavy z návratu do Běloruska je politická situace, která v zemi panovala. Volby, které mezitím v zemi proběhly, byly zmanipulované. V té době podporoval opozici a o mezinárodní ochranu žádal, protože lidé jako je on, jsou v Bělorusku pronásledováni, pokud nejsou loajální k režimu. Také v souvislosti s válkou na Ukrajině tlačí Bělorusko na své občany, aby podporovali Rusko. Původně žalobce přicestoval do ČR za prací, nicméně z důvodu chyby na straně zaměstnavatele práci nezískal. V zemi původu neexistuje svoboda slova nebo jakéhokoliv výběru. Kvůli aktuální situaci v Bělorusku žalobce nemá důvěru v politické uspořádání země.
12. K dotazu soudu, co se od konání pohovoru změnilo, že nyní nesouhlasí s vládnoucím režimem, žalobce sdělil, že nelze důvěřovat politikům, kteří jsou v čele státu, a jejich politickým principům. Podporoval své přátele, kteří zastávali protivládní postoje. Člověk může v Bělorusku buď vystupovat proti vládě, nebo si zařídit svůj soukromý život, kdy se o nic nestará. V případě vystupování proti vládě poté ale lidem hrozí falešná obvinění za smyšlené trestné činy. Žalobce sám vystupoval na podporu lidí užívajících marihuanu.
13. Dále na doplňující dotaz soudu sdělil, že se účastnil demonstrací proti výsledku běloruských prezidentských voleb v roce 2020, konaných v Praze na Staroměstském náměstí v srpnu 2020. K dotazu soudu, jak se projevuje tlak vlády na občany, aby podporovali Rusko, žalobce odpověděl, že například všichni musí stejně jako v Rusku tvrdit, že na Ukrajině probíhá speciální operace, nikoliv válka.
14. Pověřený pracovník žalovaného uvedl, že žalobce sám neprokázal, že by se stal terčem represí ze strany státní moci, a to ani v období po vykonání trestu odnětí svobody. V průběhu řízení opakovaně uvedl, že cílem jeho vycestování byl zisk zaměstnání. K dotazu soudu pracovník žalovaného sdělil, že si je vědom zapojení Běloruské republiky do ozbrojeného konfliktu na Ukrajině. Zapojení nicméně není takové intenzity, že by mělo vliv na postavení žalobce a že by občané byli nuceni projevovat podporu invazi ruských vojsk.
15. Soud poté provedl důkaz novinovým článkem, který shrnuje průběh demonstrace proti výsledku běloruských prezidentských voleb konané v Praze v srpnu roku 2020. Pověřený pracovník žalovaného k provedení důkazu uvedl, že by muselo být prokázáno, že žalobce se účastnil některé z demonstrací a že byl terčem represe ze strany státních orgánů. To se však nestalo. Žalobce nic takového ani netvrdil.

V. Posouzení věci krajským soudem

16. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v rozsahu žalobních námitek v řízení podle části třetí hlavy druhé dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Při posuzování věci měl ovšem na zřeteli také čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013, o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (dále jen „procedurální směrnice“). Dané ustanovení procedurální směrnice zakotvuje povinnost členských států zajistit pro žadatele o mezinárodní ochranu účinný opravný prostředek. Dle odst. 3 uvedeného ustanovení pak lze za účinný opravný prostředek považovat pouze takový prostředek, který zabezpečuje *„úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU“*. S ohledem na promeškání transpoziční lhůty ze strany českého zákonodárce se citované ustanovení procedurální směrnice vyznačuje (pro řízení zahájená na základě žádostí o mezinárodní ochranu podaných po 20. 7. 2015) vertikálním přímým účinkem.
17. Žalobce požádal o udělení mezinárodní ochrany dne 14. 1. 2021, je běloruské státní příslušnosti a narodil se v obci. Důvodnost své žádosti o udělení mezinárodní ochrany odvíjí od politické situace v Bělorusku, které považuje za nesvobodné. V zemi původu nemůže vyjádřit svůj názor, nejsou zde dodržována lidská práva a vládne jí nelegitimní prezident. Lidé s obdobným smýšlením jako žalobce jsou poté pronásledováni. Obává se také opětovného uvěznění, protože mu policisté sdělili, že při další prohlídce zařídí, aby u žalobce našli větší množství marihuany a aby šel do vězení na dlouhou dobu.
18. Žalovaný dospěl k závěru, že žalobce nesplňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany. Podle žalovaného se žalobce politicky ani veřejně neangažoval, jelikož v zemi původu není politická strana, se kterou by názorově souhlasil. Danými názory měl žalobce myslet zejména postoj k legalizaci marihuany. To však není předmětem napadeného rozhodnutí. Přestože se žalobce považuje za příslušníka jiné skupiny osob, dle žalovaného kvůli tomu neměl po propuštění z vězení až do svého odjezdu žádné potíže. K trestnímu stíhání a odsouzení žalovaný uvedl, že i s ohledem na žalobcovu výpověď jej nelze považovat za vykonstruované, protože sám žalobce uznal existenci důkazů, na nichž bylo založeno. Žalovaný považuje za hlavní účel žádosti o udělení mezinárodní ochrany legalizaci pobytu na území ČR. Pokud by žalobce pocítoval své potíže ve vlasti natolik palčivě, požádal by o mezinárodní ochranu v jakékoli evropské zemi, v níž se v předchozích letech nacházel. Rovněž v ČR měl již dříve příležitost požádat o mezinárodní ochranu.
19. Žalobci nehrozí dle žalovaného ani vážná újma. Přestože v některé zemi panuje problematická situace v oblasti ochrany lidských práv (což vyplývá například z *Informace OAMP: Bělorusko - Bezpečnostní a politická situace v zemi*), nelze obecně vyvozovat, že všem obyvatelům hrozí riziko vážné újmy. Žalobce ve vlasti nepobývá od jara roku 2020, kdy legálně a bez potíží odcestoval na základě víza za účelem zaměstnání. Z výkonu trestu odnětí svobody byl propuštěn v roce a od té doby neměl žádné potíže, ani v souvislosti s drogami. Žalobce také nelze zařadit do skupin politické opozice, ozbrojených složek nebo mezi přímé účastníky demonstrací, vůči nimž státní orgány zaměřovaly svou represivní činnost. Na žádném takovém setkání žalobce nevystupoval ani jej neorganizoval. V Bělorusku se přitom prokazatelně nenachází od jara roku 2020, proto se žádné z protestních akcí účastnit nemohl.
20. Žalobce spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí v nesprávném posouzení

podmínek pro udělení mezinárodní ochrany dle § 12 a § 14a zákona o azylu. Do Běloruska se nemůže vrátit, neboť nesouhlasí s vládnoucím režimem, který potlačuje základní lidská práva. Nesouhlasí také s nezákonným zvolením prezidenta Lukašenka a s událostmi, které po jeho zvolení nastaly. V případě návratu do země původu by tuto situaci nemohl přehlížet, účastnil by se protestů a hrozilo by mu věznění.

21. Poté uvedl, že byl obětí represe proti osobám užívajícím marihuanu. Policie po něm požadovala, aby s ní dále spolupracoval a udával jiné lidi. Přinutila jej také svědčit proti jinému člověku užívajícímu marihuanu, aniž by umožnila spojení s právním zástupcem. Když tuto spolupráci odmítl, hrozili mu, že u něho v budoucnu nastraží větší množství marihuany tak, aby byl vězněn dlouho.
22. Mezinárodní ochranu lze poskytnout buď ve formě azylu, nebo doplňkové ochrany. Důvody pro poskytnutí první ze zmíněných forem mezinárodní ochrany jsou stanoveny především v § 12 zákona o azylu, podle nějž se azyl udělí cizinci, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec
 - a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo
 - b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.
23. Doplňková ochrana se podle § 14a odst. 1 zákona o azylu udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, do státu svého posledního trvalého bydliště, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odstavce 2 a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem, nebo svého posledního trvalého bydliště.
24. Za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 zákona o azylu se považuje
 - a) uložení nebo vykonání trestu smrti,
 - b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu,
 - c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo
 - d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.
25. Krajský soud nejprve konstatuje, že okolnosti týkající se žalobcových problémů spojených s užíváním psychotropních látek nepředstavují důvod, který by mohl založit důvodné obavy ze způsobení vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu. Nejedná se ani o důvod pro udělení azylu dle § 12 téhož zákona. V této části krajský soud plně přisvědčil hodnocení žalovaného. Žalobce byl v roce odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 26 měsíců za držení marihuany. Z vězení byl propuštěn v roce a od této doby již žádné potíže s běloruskými státními orgány neměl. Soud nesdílí jeho obavy z toho, že bude z obdobných důvodů opětovně účelově uvězněn. Tyto obavy naopak vyvrací skutečnost, že žalobce mezi lety až pravidelně cestoval do jiných evropských

zemí a nespojoval s tímto obdobím žádné obtíže působené státními orgány. Při soudním jednání ostatně žalobce zmínil, že se účastnil protestu na podporu legalizace držení marihuany, nicméně neuvedl, že by mu projev tohoto názoru přivodil nějaké komplikace. Protože žalobce napříč správním i soudním řízením hovoří o legalizaci držení marihuany, krajský soud také stručně konstatuje, že nesouhlas žalobce s trestností držení marihuany nemůže mít vliv na udělení mezinárodní ochrany žalobci. Je na každé zemi, jak přistoupí k problematice tzv. lehkých drog a jak legislativně upraví jejich trestnost. Tato skutečnost však nemůže být předmětem soudního přezkumu rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany.

26. Dále se krajský soud zabýval námitkami žalobce, které se týkají politické situace panující nyní v Bělorusku a represí vůči odpůrcům běloruské vlády.

27. Žalovaný si obstaral následující zprávy o zemi původu:

- Informace OAMP - *Politická a lidskoprávní situace, nástin vývoje od roku 2010, vztahy s EU* ze dne 15. 5. 2020,
- Informace OAMP - *Bezpečnostní a politická situace v zemi* ze dne 25. 5. 2020,
- Informace OAMP - *Vývoj po prezidentských volbách z 9. srpna 2020* ze dne 14. 12. 2020,
- Informace OAMP - *Bezpečnostní a politická situace v zemi, Vybrané otázky z oblasti občanských svobod a lidských práv* ze dne 28. 6. 2021.

28. Protivládní protesty popisuje nejpodrobněji Informace OAMP z prosince 2020, která se přímo zabývá vývojem po posledních prezidentských volbách. Zpráva uvádí pod bodem 3.4 *Řadoví protestující*, že hlavním hybatelem protivládních protestů je dlouhodobě běloruská veřejnost. Protesty jsou spontánní, komunitně organizované a pružně reagují na snahy režimu o jejich potlačení. I přes klesající počet účastníků protestů nelze hovořit o jejich úplném potlačení či uklidnění situace. Lukašenkův režim úvodní tlak ustál a protesty přešly do dlouhodobé fáze s několika ustálenými formami demonstrací. Zpráva poukazuje na skutečnost, že hlavním nástrojem represe je masové a náhodné zatýkání. V případě zadržených aktivistů pak byly zaznamenány případy mučení a nelidského zacházení v průběhu zadržení, a to konkrétně bití, svlékání, nucení k setrvání v náročných pozicích, elektrické šoky a sexuální násilí.

29. Na jiném místě (bod 4 *Aktuální situace a ohrožené skupiny*) zpráva sice uvádí, že nelze hovořit o náhodném násilí či pronásledování. Za ohrožené skupiny ovšem označuje vedle čelních představitelů opozice a vůdčích organizátorů protestů či novinářů také řadové účastníky demonstrací bez ohledu na pohlaví, věk nebo sociální skupinu, pokud byli zadrženi při protestování nebo v souvislosti s ním. Aby se občané stali předmětem represe režimu, postačí i malicherné příčiny, jako například nošení konkrétních insignií nebo symbolů.

30. Podle Informace OAMP ze dne 28. 6. 2021 období občanských nepokojů a jejich potírání trvalo i v době vzniku této zprávy. Policie a bezpečnostní síly běžně používají mučení a jiné nelidské zacházení proti odpůrcům Lukašenkova režimu. Minimálně u 500 zadržených osob bylo zdokumentováno mučení a jiné kruté zacházení. OBSE označila tyto praktiky za systémové a sloužící k zastrašení opozice, v menší míře k zajištění informací či vynucení přiznání.

31. Nutno zdůraznit, že citované zprávy shrnují události, které nastaly až poté, co žalobce

vycestoval z Běloruska. Krajský soud je toho názoru, že v takové situaci nelze klást k tíži žalobce skutečnost, že původně vycestoval z Běloruska především za účelem získání zaměstnání. Zejména pokud žalobce tuto skutečnost otevřeně přiznává. Žalovaný však na původní důvod vycestování žalobce (zajištění zaměstnání) opakovaně poukazuje, což ilustruje nesprávný a selektivní přístup žalovaného k posouzení azylové žádosti žalobce. Žalovaný sice popsal změnu politické situace v srpnu 2020, nedůvodnost žalobcovy azylové žádosti však stále odvozuje především z jeho aktivit a situace do jeho vycestování z Běloruska. Velmi podrobně se tak zabývá tvrzeními o vycestování za účelem zisku zaměstnání, přestože tento původní důvod nahradily obavy žalobce z politické situace nastalé po srpnových prezidentských volbách. Otázku, zda by daná změna měla vliv na postavení žalobce v případě jeho návratu do země původu, naproti tomu hodnotí nedostatečně.

32. Krajský soud v této souvislosti připomíná, že posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování má prospektivní povahu, je tedy třeba zkoumat potencialitu pronásledování v budoucnu, po případném návratu žadatele o mezinárodní ochranu do země původu. Při tom je využíván standard přiměřené pravděpodobnosti, což znamená, že tato možnost musí být reálná, nikoliv pouze hypotetická. Judikatura i doktrína pak dovozuje, že k naplnění tohoto standardu může postačovat již existence méně než 50% pravděpodobnosti, že žadatel bude pronásledován [viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82, ze dne 13. 8. 2010, č. j. 4 Azs 11/2010 – 112, a ze dne 31. 5. 2017, č. j. 5 Azs 62/2016 – 87; EASO: *Qualification for international protection (Directive 2011/95/EU) - A Judicial Analysis*, 2016, str. 82-83].
33. Skutečnost, že žadatel již byl v minulosti pronásledován nebo vystaven přímým hrozbám pronásledování, je významným ukazatelem odůvodněnosti jeho obav z pronásledování – viz čl. 4 odst. 4 tzv. kvalifikační směrnice [tj. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepřacované znění)]. Nejedná se však o jediný možný ukazatel. Existence odůvodněného strachu z pronásledování nemusí být nutně založena pouze na vlastní zkušenosti žadatele. Relevantní mohou být také zkušenosti jiných osob.
34. Právě uvedené platí přiměřeně i pro posuzování důvodnosti obav z vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu, které má rovněž prospektivní povahu a nelze se u něj omezovat pouze na vlastní zkušenosti žadatele. Při hodnocení, zda žadateli hrozí vážná újma, se pouze používá odlišný test, a to tzv. test „reálného nebezpečí“. „Reálným nebezpečím“ nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situací žadatele dojde k nežádoucímu následku, takže žadatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. Jedná se tak o přísnější standard než v případě tzv. testu „přiměřené pravděpodobnosti“, který je užíván při posuzování odůvodněnosti strachu z pronásledování (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 – 82).
35. Žalobce vycestoval ze země původu v březnu 2020. Prezidentské volby se konaly 9. srpna 2020. Poté, co žalobce opustil Bělorusko, zde došlo k výraznému zhoršení politické situace. Občané masivně protestovali proti výsledkům prezidentských voleb, na což stát reagoval tvrdou represí, kterou provázelo intenzivní porušování lidských práv a svobod

protestujících. Tuto změnu detailně zachycují shromážděné zprávy o zemi původu, zejména pak uvedená Informace OAMP z prosince 2020. Krajský soud spatřuje vadný postup v tom, že žalovaný opomenul tuto změnu vypořádat v napadeném rozhodnutí. Žalovaný se omezil pouze na konstatování, že žalobce není představitelem opozice, členem ozbrojených sborů nebo přímým účastníkem demonstrací. To je však velmi zjednodušující konstatování, které vychází pouze z hodnocení žalobcových aktivit do doby jeho odjezdu z Běloruska. V daném období nicméně panovaly v zemi diametrálně odlišné poměry. Žalobce se tak z objektivních důvodů nemohl účastnit demonstrací konaných v Bělorusku, které následně vypukly.

36. Žalovaný se tak při této argumentaci dopustil logické chyby, kdy z žalobcovy politické (ne)aktivity v minulosti (před odjezdem ze země původu) usuzuje na nedůvodnost obav z pronásledování v souvislosti s událostmi, které se staly až po jeho odjezdu ze země.
37. Zprávy o zemi původu, z nichž žalovaný vycházel, přitom hovoří o masovém a náhodném zatýkání, které provázelo protesty. Tyto zprávy tedy spíš podporují závěr o důvodnosti obav žalobce, jakožto osoby nesouhlasící s vládnoucím režimem. Zpráva nejpodrobněji zachycující povolební vývoj pochází z prosince 2020. Jak již soud uvedl, z této zprávy vyplývá, že cílem represe státních orgánů se může stát kdokoliv vyjadřující i minimalistickou formou nesouhlas s vládnoucím režimem nebo naopak podporu opozičnímu hnutí. Žalovaným zjištěný stav v zemi původu tak svědčí o tom, že kterýkoliv běžný občan se může v Bělorusku snadno stát cílem represe státních orgánů, aniž by musel být již dříve výrazně politicky angažovaný.
38. Takovou v minulosti nepřiliš politicky angažovanou osobou je i žalobce. Pouze z toho však nelze dovozovat, že tvrzení žalobce o jeho nynějším nesouhlasu s politickým režimem v Bělorusku jsou účelová. O autentičnosti žalobcových tvrzení svědčí například skutečnost, že žalobce se zúčastnil demonstrace konané v Praze v reakci na povolební dění v Bělorusku. Soud tvrzení žalobce o účasti na dané demonstraci pokládá za věrohodné, neboť k doplňujícímu dotazu soudu byl žalobce schopen uvést, že se tato demonstrace konala v srpnu 2020 v Praze na Staroměstském náměstí. Jak přitom soud ověřil z článku publikovaného na stránkách www.idnes.cz, kterým provedl důkaz během soudního jednání (viz č. 1. 26 soudního spisu), v uvedeném období se na Staroměstském náměstí v Praze skutečně konala taková demonstrace.
39. Krajský soud provedl uvedený důkaz z toho důvodu, aby mohl alespoň částečně posoudit tvrzení žalobce o jeho nynějších politických postojích. Správně tak přitom měl učinit již žalovaný ve správním řízení, neboť žalobce už zde poměrně jasně vyjádřil nesouhlas s běloruským politickým režimem. Vypověděl například, že pokud by nyní vyjadřoval svůj politický názor v Bělorusku, čelil by represí státních orgánů. Tímto tvrzením se ale žalovaný blíže nezabýval. Nevedl tímto směrem ani pohovor kladením doplňujících dotazů žalobci. Namísto toho pokračoval pouze v dotazech na žalobcův předchozí pobyt v Bělorusku a na jeho případné minulé problémy s běloruskými státními orgány. Žalovaný tedy při pohovoru nijak nezohlednil změnu politické situace, která nastala po odjezdu žalobce ze země původu. Žalovaný mohl například položit dotaz, co žalobce přimělo ke změně jeho náhledu na politickou situaci oproti období, kdy v Bělorusku pobýval a nijak politicky aktivní nebyl. Mohl jej dále konfrontovat s běloruskými politickými reáliemi a aktuálně panujícími poměry, aby ověřil, zda je jeho zájem o politickou situaci v Bělorusku skutečný. Nic takového žalovaný neučinil.

40. Podle krajského soudu tedy žalovaný nedostatečně posoudil otázku, zda by se žalobce mohl stát obětí represe běloruských státních orgánů po návratu do své vlasti. Nutno přitom zdůraznit, že soud při hodnocení dané otázky vycházel ze zpráv o zemi původu shromážděných žalovaným. Z těchto zpráv vyplývá, jak již výše opakovaně zaznělo, že obětí represe státních orgánů se může stát kdokoli vyjadřující i minimalistickou formou nesouhlas s vládnoucím režimem nebo podporu opozičnímu hnutí. Ve světle skutečností plynoucích z těchto zpráv neobstojí závěr žalovaného, že žalobci by po návratu do země původu nehrozilo pronásledování, ani vážná újma, neboť není představitelem opozice, členem ozbrojených sborů nebo účastníkem demonstrací. Žalobce nesouhlasí s nyní vládnoucím režimem a s nezákonným zvolením prezidenta Lukašenka, tento svůj postoj zároveň dává veřejně najevo, například účastí na demonstracích (byť pouze na demonstracích konaných v ČR).
41. Na žalovaném bude, aby v dalším řízení důkladněji zhodnotil, zda žalobce splňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu, případně pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu, a to v souladu s výše vysloveným právním názorem.
42. Žalovaný bude samozřejmě muset při svém novém rozhodování reflektovat také aktuální situaci v zemi původu žalobce. Měl by tak posoudit rovněž možné dopady nynějšího válečného konfliktu mezi Ruskem a Ukrajinou na situaci v Bělorusku a na případ žalobce. Bělorusko sice (dosud) není oficiálním přímým účastníkem této války, poměrně výrazně je však do ní zapojeno alespoň nepřímo. Poskytuje totiž zázemí pro ruskou armádu, která z běloruského území podniká útoky na Ukrajinu, zásobuje své jednotky nacházející se na ukrajinském území atd. (tyto skutečnosti soud považuje za obecně známé).
43. Žalobce projevil během soudního jednání nesouhlas s touto válkou, uvedl, že je pacifista a že mu i z tohoto důvodu nyní hrozí v Bělorusku pronásledování. Nabízí se tedy otázka, jak se s invazí ruských vojsk na Ukrajinu změnil (či nezměnil) přístup běloruských státních orgánů k osobám, které nesouhlasí s vládnoucím režimem. Případně zda v Bělorusku nedochází k protestům proti válce a k perzekuci osob vyjadřujících nesouhlas s běloruskou podporou ruské invaze na Ukrajinu. Tato úvaha je namístě i s ohledem na skutečnost, že, jak je obecně známo, v Rusku probíhá tvrdá perzekuce všech odpůrců války na Ukrajině. Trestáno je zde dokonce i používání pojmu válka namísto oficiálního eufemistického označení „speciální vojenská operace“. Soud nicméně nemá bližší poznatky o tom, jaká je situace v tomto směru v Bělorusku. Bude proto na žalovaném, aby si v dalším řízení obstaral dostatečně adresné zprávy o zemi původu žalobce a aby zhodnotil jeho případ i ve světle těchto nedávných událostí.
44. Pouze pro úplnost soud dodává, že nepřistoupil z vlastní iniciativy k doplnění dokazování o aktuální zprávy o zemi původu žalobce. Byť čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice stanoví povinnost soudu provést úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky věci, samotná směrnice předpokládá, že primárně by posouzení žádosti o mezinárodní ochranu mělo náležet správnímu orgánu, který je k tomu technicky i personálně vybaven (srov. bod 24 rozsudku NSS č. j. 10 Azs 194/2015 – 32). České správní soudy se navíc nacházejí v obtížné pozici způsobené tím, že český zákonodárce čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice neimplementoval do vnitrostátního práva. Nedošlo ani k přijetí žádných návazných opatření, které by správní soudy náležitě vybavily k tomu, aby byly schopny plnohodnotně takový přezkum provádět. Správní soudy jsou

tak schopny do jisté míry doplňovat dokazování a zohlednit některé nové skutečnosti, nejsou ale schopny zcela nahradit činnost správního orgánu. Navíc platí, že vertikálního přímého účinku směrnice se může dovolat pouze jednotlivec proti státu, nikoliv stát proti jednotlivci.

VI. Závěr a náklady řízení

45. Krajský soud z výše uvedených důvodů zrušil napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Právním názorem, který soud vyslovil ve zrušujícím rozsudku, je správní orgán v dalším řízení vázán (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.).
46. Výrok o nákladech řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., dle kterého má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalobce, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi řízení právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, neuplatnil žádné náklady řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 27. července 2022

Mgr. Tomáš Blažek v. r.
samosoudce